

præsides Summus Pontifex, fidem amplissimam faciunt, ut nemini fas sit contra sentire: quanta temeritas esset, si quis decem conciliis frequentissimis, simul junctis, contradicere auderet? Nam etiam si concilia ista diversis locis, et temporibus habita sint, tamen facile possunt ante oculos mentis omnia simul constituï, et ex omnibus unum maximum, et numerosissimum fieri, ubi simul conspiciantur Gregorius VII., Victor III., Urbanus II., Paschalis II., Gelasius II., Callixtus II., Innocentius III. et Innocentius IV. sanctissimi omnes doctissimique Pontifices, apostolica potestate, reges hæreticos, vel hæreticorum patronos excommunicantes, atque a regni solio deponentes; et simul omnes presules Ecclesiarum cum Legatis omnium fere principum sententias tantorum Pontificum, ut justissimas approbantes, et collaudantes. Certe si Barclaius, aut quicumque illi similis est, in ejus modi conventum introduceretur mirum est, si loqui auderet, immo si non continuo obmutesceret. Sanctus Augustinus lib. 1. in Julianum cap. 2. concilium Palæstinum Episcoporum quatuordecim, satis magnæ auctoritatis futurum existimavit ad unum Juliani audaciam comprimendam; cur igitur non multo magis valeant ad unum Barclaii temeritatem damnandam Episcopi supra mille, qui in decem conciliis convenerunt? Hanc igitur sententiam Ecclesie Catholice, quam in meis Disputationibus de summo Pontifice, cum juvenis adhuc essem breviter attigeram, cogor nunc adversus Gulielmum Barclaium senex defendere: quem sane laborem ab homine, qui se Catholicum profitetur, mihi adferendum, suspicatus numquam fuissem. Nam eos, qui foris sunt, et assidue contra me scribunt, nihil moror.

CAPUT PRIMUM.

De Excusatione Barclaii.

His ergo quasi prolegomenis præmissis, venio ad librum Barclaii. Is in primo capite totus est in se excusando et purgando, quod in hac questione de potestate Papæ scripserit, quod scripsit ac primum probat, licuisse sibi sententiam suam dicere, quia multi alii Catholici id fecerunt.

« Si complures, inquit, tum theologi, tum iureconsulti, alii post alios in eamdem hanc

questionem excutiendam incubuerunt, nec priorum de ea iudicium sequentium scriptorum sententias præjudicavit; cur non et ego aliquem indagandæ veritatis locum (quandoquidem in eo studio ætatem consumpsi) meo mihi quodammodo jure vindicem? »

At quanti momenti sit hæc ratio, vel ex eo potest intelligi, quod ne suo quidem hæredi, aut amico singulari persuasit. Cur enim hæres ipsius, aut quicumque fuit, qui librum ejus edidit, qui certe amicissimus fuit, et nomen suum, et typographi et loci, in quo liber editus est, silentio involvendum censuit, nisi quia non sine causa existimavit, non licuisse auctori impune scribere quod scripsit? Nam alioqui hæreticorum omnium errores excusari possent. Ergo licuit Catholicis scriptoribus, qui consentiunt in re, disputare de modo: non licuit Barclaiio adversus omnes alios scriptores, atque adversus omnes conciliorum etiam generalium sententiam, negare omnino potestatem summi Pontificis in temporalibus: quemadmodum licuit, et licet scholasticis doctoribus, qui confitentur in Deo unitatem essentiae cum trinitate personarum, multa disputare de attributis essentiae divinae, et personarum constitutione: sed non licuit Arianis veteribus, et novis, vel essentias Dei scribendo multiplicare, vel Trinitatem confundere. Pari ratione, licuit, et licet Catholicis doctoribus, qui consentiunt de substantia septem sacramentorum, disputare de multis, quæ ad fidei fundamenta non pertinent; non tamen licet, nec licuit sectariis Lutheranis et Calvinistis tam multa scribere, contra substantiam et numerum sacramentorum: quod idem de aliis fidei dogmatibus dici potest. Subjungit Barclaius:

« Monendus in primis lector est, omni me reverentia, et benevolentia Sedem illam prosequi: nec id aut hic, aut alibi agere, ut debita potestatis et dignitatis aliquid decedat Vicario Christi, et successori sanctorum Apostolorum Petri et Pauli. »

At hoc videtur simile esse ei, quod scribit S. Marcus cap. xv. *Percutiebant caput ejus arundine, et ponentes genua adorabant eum: et quod scribit S. Joan. cap. xix. Veniebant ad eum, et dicebant: Ave Rex Judæorum, et dabant ei alapas. Sic enim Barclaius omni reverentia, et benevolentia prosequitur Apostolicam Sedem, sed interim potestatem ejus fere dimidiat, et addit postea:*

« Eos itaque obsecro qui ante me bono, ut opinor, animo scripserunt, ne indignentur,

aut succenseant, si ab illorum opinione recessero: neque enim (ut cum sancto Augustino loquar epist. III.) quorumlibet disputationes, quamvis Catholicorum, et laudatorum hominum, veluti scripturas canonicas habere debemus, etc. »

At ego non indignor, neque succenseo, quod a mea opinione, vel Barclaius, vel alius quicumque recesserit: sed illud æquo animo ferre non possum, quod a communi Scriptorum sententia in re tam gravi, imo etiam conciliorum universalium sensu, et consensu ullus recedat. Et quamvis non debeamus libris doctorum, quantumvis Catholicorum, et laudatorum hominum eam reverentiam, quam Scripturis sanctis debemus: tamen negari non potest, quin communi scriptorum sententia multum omnino tribui debeat, ut a temeritate excusari non possit, qui contra torrentem doctorum, ut dici solet, scribendo nititur. Nam ipse idem sanctus Augustinus, qui scripserat, disputationes quorumlibet hominum nullo modo æquandas esse auctoritati Scripturarum divinarum; Juliani temeritatem arguit, quod se auderet opponere cum undecim scriptoribus Catholicis, quorum verba et sententias diligenter expendit lib. 1. cap. 2. et lib. II. cap. ult. adversus Julianum.

Deinde Barclaius ad rem propius accedens refert duas Catholicorum sententias. Alteram, quam perique Canonistarum sequuntur, quod in summo Pontifice sit potestas utraque spiritualis, et temporalis, ut Christi Vicarius est. Alteram, quæ theologis fere communis est, quod potestas summi Pontificis, ut Christi Vicarius est, spiritualis proprie, ac per se sit, sed tamen per eam disponere possit de temporalibus, ut ad spiritalia ordinantur. Tum sententiam suam, pro qua nullum Catholicum scriptorem citat, ita proponit:

« Mihi vero, inquit, neutra istarum opinionum, quantum ad temporalem potestatem, satis firma vis est: » et paulo infra: « Theologitæque isti Canonistarum opinionem probissime refellunt, sed pace ipsorum dicam, nec ipsi melius sentiunt. »

Hæc ille, qui satis aperte se prodit, tanquam alterum Ismaelem e regione universorum fratrum suorum fissæ tabernaculum, ut manus ejus contra omnes essent. Genes. XVI. Extremam partem primi capituli totam consumit in refutatione, vel potius irrisione Bozii, qui cum se theologum profiteatur, Canonistarum opinioni adherere maluit. De

qua re nihil habeo quod dicam: nam Bozii opinionem, neque refutare, neque defendere statui; sed id tantum, in quo Catholici omnes conveniunt, et in quo a Barclaiio omnes dissidemus, meque ipse ab ejusdem Barclaii objectionibus propugnare decrevi.

CAPUT II.

Excutitur principium sive fundamentum doctrinæ Barclaii.

In secundo capite Barclaius fundamenta jacere aggreditur doctrinæ suæ: quorum unum, ac forte primarium est, potestatem ecclesiasticam et politicam jure divino distinctas et separatas esse, ut, quamvis ambæ a Deo sint, utraque suis terminis conclusa in alterius fines invadere suo jure nequeat, neutrique in alteram imperium sit. Ad probandum hoc principium adducit can. Duo sunt, et, Cum ad verum, dist. 96. cap. Novit, de Judiciis, cap. Per venerabilem, Qui filii sint legitimi, sanctum Bernardum lib. 1. de Consideratione, Joann. Driedonem lib. II. de Libertate Christiana, cap. 2. et Hosium Cordubensem Episcopum, apud Athanasium in epist. ad solitariam vitam agentes.

Atqui hoc principium, sive fundamentum in ultima particula falsum omnino esse contendimus, in illis videlicet ultimis verbis: Neutrique in alteram imperium sit. Siquidem affirmamus, Ecclesiasticam potestatem, distinctam quidem esse a politica, sed ea non modo longe nobiliorem, verum etiam ita superiorem esse, ut eam dirigere et corrigere, et in certis casibus, in ordine videlicet ad finem spiritualem et vitam æternam, eidem imperare possit.

Neque ultima illa particula, videlicet: Neutrique in alteram imperium sit, invenitur in testimonio allegatis sive ex canonicis, sive ex doctoribus. In can. Duo sunt, qui de sumptis est ex epist. Gelasii Papæ primi, ad Anastasium imperatorem, hæc habentur: Duo sunt quippe, imperator Auguste, quibus principaliter muadus hic regitur, auctoritas sacra Pontificum, et regalis potestas: in quibus tanto gravius est pondus Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regimibus hominum in divino sunt reddituri examine rationem, et infra: Nosti itaque ex illorum te pendere iudicio, non illos ad tuam posse redigi voluntatem.

Hæcibi, ubi non solum non habetur, quod Barclaius dicit, neutri in alteram imperium esse; sed habetur omnino contrarium: nam si Pontifex redditurus est Deo rationem pro regiminibus hominum, certe dirigere, debet ea regimina, et si forte deviant, corrigere, atque in viam reducere. Quomodo autem potest dirigere et corrigere humana regimina, si nullum in ea imperium habet?

Pari ratione in canone, Cum ad verum, qui ex epist. Nicolai Papæ primi, ad Michaelem imperatorem, sumptus est, non habentur illa verba: Neutri in alteram imperium esse. Hæc enim sunt verba Pontificis Nicolai: Cum ad verum ventum est, ultra sibi nec imperator jura pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen imperatorum usurpavit: quoniam mediator Dei et hominum homo Christus Jesus actibus propriis, et dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit.

Hic quoque nullo verbo indicatur, neutram potestatem in alteram habere imperium, sed solum discretas esse actibus, dignitatibus et officiis. Et quoniam idem Nicolaus, paulo post subjungit, Christianos imperatores egere Pontificum ministerio pro æterna vita; et contra Pontifices uti legibus imperialibus pro cursu tantum vitæ temporalis: apertissime indicatur finem potestatis pontificiæ, superiorem esse fini potestatis poli- ticæ, ac per hoc potestatem Pontificum, impe- rium habere super politicam potestatem, quatenus opus est ut potestas politica non impediatur ademptionem vitæ æternæ, ad quam a pontificia potestate dirigenda est. Sic etiam in cap. Novit, de judic. et in cap. Per venerabilem, qui filii sint legitimi, quæ sunt Innocentii III. Pontificis, nihil omnino habe- tur, unde colligi possit, politicam potestatem spirituali, sive Ecclesiasticæ potestati non esse subjectam: alioqui non decrevisset idem Pontifex in concilio Lateranensi generali cap. 3. posse principes sæculi per Apostoli- cum Sedem principatu privari, si negligentes essent in purgandis terris suis ab hære- tica labe, et admoniti ab Episcopis, non obedirent. Neque idem ipse Othone IV. imperatorem deposuisset, si existimasset, potestati Ecclesiasticæ nullum imperium esse in politicam potestatem. S. quoque Bernar- dus in 1. lib. de Consid. dicit quidem, Pon- tificis potestatem esse in peccata, et spiritua- lem; sed idem S. Bernardus lib. iiii. de Consid. c. 4. utrumque gladium spirituale,

et materiale dicit esse Ecclesiæ: quæ sane non diceret, nisi crederet gladium materia- lem gladio spirituali esse subjectum. Porro de sententia Joan. Driedonis, nulla dubitatio esse potest: nam dicit etiam politicam eccle- siasticæ adeo esse debere subjectam, ut possit Pontifex in certis casibus in ordine ad vitam æternam reges, et principes regnis suis, dominisque privare, ut nos supra al- latis verbis ipsius indicavimus. Denique Hosii Episc. Cordubensis verba, a S. Atha- nasio commemorata, distinctionem officio- rum utriusque potestatis demonstrant, æ- qualitatem non demonstrant: «Tibi Deus, inquit, imperium commisit, nobis quæ sunt Ecclesiæ concedidit: et quemadmodum, qui tuum imperium malignis oculis carpit, contradicit ordinationi divinæ; ita et tu cave, ne quæ sunt Ecclesiæ ad te trahens, magno crimini obnoxias: Date, scriptum est, quæ sunt Cesaris Cesaris, et quæ Dei Deo. Neque igitur fas est nobis in terris imperium tenere, neque tu thimiamatum, et sacerum po- testatem habes imperator. » Hæc ille, qui non repugnat S. Gregorio Nazianeno, qui ora- tione ad populum timore percusum, et præ- sidem irascentem apertissime docet, Eccle- siasticam potestatem ita se habere ad politi- cam, ut anima se habet ad corpus: animam autem præesse corpori illudque regere ei- que imperare nemo unquam in dubium re- vocavit.

Pergit deinde Barclaius, et Bozium exagit- at, ejusque responsiones, et disputationes, refellit: quæ ipsi Bozio integra relinquo; non enim defendenda suscepi, nisi ea, quæ causam communem, vel meam particularem attingunt: quale est illud quod in extremo capite Barclaius dicit, non posse unam po- testatem alteri subordinari, et subjectam esse, nisi dignitas et officium, quod est in subordinato, sit etiam in subordinante. Nam subjectionem, et subordinationem potesta- tis politicæ ad ecclesiasticam, omnes Catho- lici docemus: sed non omnes admittimus quod Barclaius inde colligit: Hæc enim sub- ordinatio duobus modis potest intelligi: uno modo, ut potestas quæ est in subordi- nato, derivetur a subordinante, qualis est potestas Vicarii, quæ derivatur ab eo, cujus est Vicarius, et legati, quæ derivatur a prin- cipe, qui eum legavit, et iudicis, sive præsi- dis, quæ derivatur a rege: et tunc sine du- bio potestas subordinantis includit potesta- tem subordinati: altero modo, ut una non

derivetur ab altera, sed ob id solum subjecta, et subordinata sit alteri, quia finis unius subjicitur, et subordinatur fini alterius, qualis est subordinatio, et subjectio variarum artium ad artem regendi populos, quæ regia dici potest. Vere enim dixit poeta:

Excedent alii spirantia mollis æra,
Credo equidem vivos ducent de marmore vultus:
Orabunt causas melius, cœlique meatus
Describent radio, et surgentia sydera dicent.
Tu regere imperio populos, Romane, memento.
Hæc tibi erunt artes.

Ars enim regendi populos distincta est ab artibus, sculptoria, oratoria, astronomica, et aliis similibus, neque una derivatur ab alia, neque una proprie alteram includit; et ta- men omnes subordinantur, et subjectæ sunt arti regendi populos, ut possit rex omnes dirigere ad communem populi utilitatem, et nisi pareant, exterminare de regno suo, vel remove quoslibet artifices, et alios substi- tuere, quoniam fini artis regiæ subjiciuntur, et subordinantur fines artium cæterarum. Jam igitur si subjectio et subordinatio pote- statis politicæ ad ecclesiasticam intelligatur priore modo, utique sequitur, ut potestas politica conjuncta sit ecclesiasticæ; neque video quo modo id non repugnet verbis Ge- lasii, Nicolai, et Innocentii summorum Pon- tificum; necnon Hosii, Bernardi, Driedonis: sed si intelligatur posteriore modo, ut nos eam intelligimus, tum ratio, et exempla Bar- claii nihil omnino concludunt: quemadmo- dum enim ars regia non includit artem scul- ptoriam, neque sculptoria derivatur a regia, et tamen ars regia imperat sculptoriæ, eam- que subjeclam, et subordinatam habet, et potest ac debet rex sculptori jubere, ut non scul- pat statuas obscenas, ne corrumpatur juven- tus; neque ex auro, vel argento, ut ea metalla serventur ad usum magis necessarium; ne- que statuas suas nimis magno pretio vendat, ad coercendam avaritiam: sic ars ecclesiasti- ca regendi animas, quæ est ars artium, et præcipue residet in Papa, non includit neces- sario artem regiæ, neque necesse est, ut omnia regna deriventur ab Ecclesia; et tamen quia finis ejus est vitæ æternæ, ad quam sub- ordinantur omnes alii fines; subjecta, et subordinata est illi ars politica regendi popu- los, et potest ac debet Summus Pontifex re- giæ imperare, ut non abutantur potestate regia ad Ecclesiam evertendam, ad hære- ses et schismata fovenda, ad perniciem de-

nique æternam animæ suæ, et populorum sibi subjectorum; et si non obtemperet, cum admoniti fuerint, potest eos de Ecclesia per censuram excommunicationis ejicere, et populos a juramento fidelitatis absolvere, denique etiam eos regno exuere, et regia po- testate privare.

CAPUT III.

Potestatem Summi Pontificis in temporalibus, non esse rem dubiam, neque ab opinionibus doctorum solum pendere.

In tertio capite contendit Barclaius, de potestate summi Pontificis in temporalibus nihil certi haberi, sed rem totam inter theo- logos, et Canonistas libere disputari.

«Ingens, inquit, theologos inter, et Cano- nistas, et utrorumque inter se de hac re dis- sentio, dum hi directam, alii indirectam po- testatem astrunt, facit, ut questio hæc de temporalis potestate Papæ dubia et incerta, ac tota in hominum opinione posita videatur: ac proinde solutionis ejus veritatem lumine rationis et disserendi subtilitate esse per- vestigandam. » Hæc ille.

At magnum est discrimen inter questio- nem an sit, et quid sit, vel, quomodo sit. Deum esse ne Pagani quidem in dubium re- vocare solebant; tamen de natura deorum plurimæ erant apud Philosophos opiniones. Deum esse trinum, et unum, nullus Catho- licus negat, sed omnes firmissima fide tenent: et tamen, quot sunt inter Scholasticos theo- logos de constitutione personarum, de rela- tionibus, de notionibus opiniones? Sic igitur de potestate in temporalibus, quod ea sit in Papa, non opinio, sed certitudo apud Catho- licos est: quamvis non desint altercationes, quid sit, et qualis ea potestas, id est, an sit per se, et proprie temporalis: an potius ipsa quidem spiritualis sit, sed per quamdam ne- cessariam consequentiam, et in ordine ad spiritualia de temporalibus disponat. Quare non recte colligit Barclaius dum sic ratiocina- tur:

«Dissentio est inter theologos, et Cano- nistas, dum hi directam, illi indirectam po- testatem astrunt, ergo questio de temporalis potestate Papæ dubia et incerta, ac tota in opinione hominum posita est. »

Esse autem rem certam, et exploratam,

posse Pontificem Maximum justis de causis de temporalibus judicare, atque ipsos temporales principes aliquando deponere; probamus.

1. Primum ex communi consensu Scripturum, quorum verba initio disputationis attulimus: quod enim communi consensu Doctores variis in locis, et temporibus docent, in Ecclesia universa sentire, et docere censetur: ideo enim posuit Deus in Ecclesia Pastores, et Doctores, ut dicitur ad Ephes. IV. ut eos populi tamquam duces sequantur neque ab eis recedant, nisi forte videant unum aliquem novi aliquid contra doctrinam communem invehere, ut hoc tempore Barclaius fecit.

2. Secundo probamus per Extravagantem, Unam sanctam, de majorit. et obedientia, ubi docemur, gladium esse sub gladio, et temporalem auctoritatem spirituali subijci potestati: et quod si deviat terrena potestas, judicabitur a spirituali: si deviat spiritualis minor, a suo superiore; si vero suprema, a solo Deo poterit judicari. Neque obstat quod definitio hujus decretalis videtur esse revocata a Clemente V, in Extravaganti, Meruit, de privilegiis. Neque enim Clemens V. Extravagantem Bonifacii revocavit, sed antiquam obligationem declarasse, quam habent homines ad obediendum, et subjacendum Apostolicæ Sedi.

3. Tertio probamus ex conciliis supra alatis, quorum duo postremo generalia fuerunt: quomodo enim potest in dubium revocari, et a sola hominum opinione pendere, quod generalia, catholica legitimaque concilia probant? Posse autem per summum Pontificem deponi principes temporales, quando Ecclesie necessitas id postulat, ac per hoc temporalem principum potestatem spirituali potestati Pontificum subjectam, et subordinatam esse, concilia illa decem, ac præsertim duo postrema Lateranense et Lugdunense aperissime docent.

4. Quarto, probamus ex divinis literis, quemadmodum id probat Gregorius VII. in epist. 21. libri octavi. Nam in Scripturis et traditione manifestissime repetimus fundamentum Primatum Ecclesiasticum Romani Pontificis, quo primatum amplissima potestas continetur regendi, ligandi, et solvendi quoscunque, etiam reges et imperatores: id quod neque Barclaius, neque ullus Catholicus

(1) Matth. XVI, 19; Joan. XXI, 17.

negat. Ex hoc autem principio satis aperte colligitur, esse in Romano Pontifice potestatem temporalia disponendi, usque ad ipsorum regum, et imperatorum depositionem: nam per ipsam spirituales potestatem potest summus Pontifex ligare principes seculares vinculo excommunicationis; potest per eandem solvere populos a juramento fidelitatis et obedientiæ; potest obligare eosdem populos sub excommunicationis pena, ut regi excommunicato non pareant, atque ut alium sibi eligant regem. Præterea cum finis spiritualis regiminis sit adeptio eternæ vitæ, qui est finis supremus, et ultimus, cui omnes alii subordinantur fines; certe necesse est, ut spirituali potestati supremi hierarchæ ecclesiastici subijciatur, et subordinetur omnis secularis potestas quam ille dirigere debet, et si deviat corrigere, et judicare, ac demum efficere ne impediatur salutem populi Christiani. Atque hæc est ratio cur, et Gregorius VII. et Innocentius IV. in depositione imperatorum, ut ostenderent jure se id facere, verba Domini allegaverint: *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in caelis*; et: *Quodcumque solveris super terram, erit solutum et in caelis*, Matth. XVI. et: *Pasce oves meas* (1), Joan. XVI. nimirum significarent potestatem suam disponendi de temporalibus, quando id requirit salus animarum, Religionis incolumitatis, Ecclesiæ conservatio; non pendere ad incertis hominum opinionibus, sed ab ordinatione divina Christi regis æterni, et Pontificis Maximi, qui et super omnia Deus est benedictus in sæcula, teste Apostolo ad Roman. XI.

Sed videamus, quid contra hæc Barclaius objiciat.

1. Primum argumentum ejus hoc est: « Absurdum, et iniquum est dicere, principes Ethnicos duriore, et deteriore conditione ad Ecclesiam esse receptos, quam homines privatos: vel Papam habere majorem nunc potestatem in principes politicos Christianos, quam olim B. Petrus, et cæteri Apostoli in quemlibet privatum hominem Ecclesiæ filium: at hi nullum jus, et potestatem temporalem habuerunt tunc temporis in Christianos laicos: ergo nec Papa in principes seculares potestatem ullam temporalem nunc habet. »

Respondeo: Assumptio argumenti falsa

Reges terræ a quibus accipiunt tributum, vel est, et Scripturis sanctis omnino contraria: primum enim jus habebant Apostoli percipiendi ex bonis temporalibus laicorum. Id probat Apostolus I ad Cor. cap. IX. dicens: Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? si alii potestatis vestræ participes sunt, quare non potius nos? sed non usi sumus hac potestate, sed omnia sustinemus, ne quod offendiculum demus Evangelio Christi: nescitis quoniam qui in sacrario operantur, quæ de sacrario sunt edunt, et qui altari deserviunt, cum altari participant? Ita, et Dominus ordinavit iis, qui Evangelium annunciant de Evangelio vivere. Deinde, potuerunt Apostoli jubere, ut Christiani in causis civilibus judices Christianos constituerent, nec ad judicia gentilium magistratum accederent: sic enim mandat Apostolus I ad Cor. VI. dicens: Audet aliquis vestrum habens negotium adversus alterum, judicari, apud iniquos, et non apud Sanctos? nescitis quia Angelos judicabimus? quanto magis secularia? secularia igitur judicia si habueritis, contemptibiles qui sunt in Ecclesia, illos constituite ad judicandum. Quare si poterant Apostoli ordinare judicia in causis civilibus; et mandare laicis, ut ministros Evangelii suis facultatibus sustentarent: quomodo nullum jus habebant in bona temporalia laicorum?

2. At inquit Barclaius: « Certo certius est, Ecclesiasticam potestatem fuisse omnino separatam a politica tempore Apostolorum, et hanc totam penes Ethnicos principes extra Ecclesiam fuisse, adeo ut ipsi Apostoli in potestate temporali Ethnicorum fuerint; idque Albertus Pighius, et Robertus Bellarminus, alique theologi insignes ingenue fatentur. »

Respondeo: Ecclesiastica potestas nunc etiam separata est a politica: non enim eadem, sed diversa est potestas pontificum, et regum. Sed quoniam, ut supra diximus, potestas Ecclesiastica, quæ spiritualis est, præest potestati politicæ temporali, et eam dirigere debet ad finem supremum eternæ vitæ: ideo potest in ordine ad spiritualia disponere de bonis temporalibus. Verum autem est Apostolorum tempore, politicam potestatem, non quancumque, sed regiam, sive imperatoriam, fuisse apud ethnicos totam, quia nulli tunc erant reges, aut imperatores Christiani; sed ex hoc nihil aliud sequitur, nisi potestatem ecclesiasticam eo tempore non habuisse paratam executionem,

præsertim in temporalibus, ut hoc tempore habet: ipsos vero Apostolos fuisse in potestate temporali principum Ethnicorum scripti olim cum Alberto Pighio, et aliis nonnullis: sed postea recognoscens, et expendens diligentius libros meos, censui, Apostolos de facto subjectos fuisse principibus illis, non de jure; ut in Recognitione mea posui.

3. At inquit Barclaius: « Non venit Christus solvere legem, sed adimplere, nec naturæ et gentium jura tollere, aut quemquam temporali rerum suarum dominio excludere. Itaque sicut ante eum reges politica potestate subditis præerant, ita etiam posteaquam advenit, et a nobis deinde in caelos recessit, eam ipsam potestatem apostolica doctrina confirmatam, nullaque ex parte debilitatem retinuerunt. Si itaque Petrus, cæterique Apostoli, antequam Christum sequerentur, temporali principum Ethnicorum ditioni, et jurisdictioni subijcebantur, quod negari non potest, nec Dominus ulli diserte, et nominatim juris obligatione liberavit; consequitur necessario, mansisse eos sub eodem jugo, etiam post Apostolatam.

Respondeo: Christus non venit legem solvere, sed adimplere: ideo non sustulit jura gentium, et naturæ, sed perfecit: non privavit reges et principes dominio, aut jurisdictione, sed eorum jurisdictionem, et dominia ordinavit: nam et in ipsa Ecclesia reges et principes sunt non minore præditi potestate politica, quam Ethnici essent: hoc solum accessit, quod præposuit illis Pastorem magnum, qui vice sua fungeretur in terris, a quo dirigerentur, si forte avia, quæ ducit ad regnum cælorum, eos aberrare contingeret: quod beneficium Dei inter potissima debet agnoscere a fidelibus omnibus; sed a nullis magis, quam a regibus, et principibus, qui quo sunt in loco sublimiore, eo magis obnoxii sunt casui graviori, et tanto magis egent Episcopo, et Pastore animarum suarum, ut eleganter, et copiose admonuit Reginaldus Polus Cardinalis, in dialogo de Pontifice Maximo: quod autem Christus non liberaverit nominatim et expresse Petrum et Apostolos ab obligatione, quæ tenebantur Ethnicis principibus, videtur omnino Evangelio repugnare: siquidem Matth. XVII. Christus solvit didrachma pro se et Petro, ob scandalum vitandum: nam alioqui neque se, neque Petrum ad id rectigil solvendum obligatos fuisse demonstravit illis verbis:

censum? a filiis suis, an ab alienis? et respondente Petro, *ab alienis*, dixit illi Jesus: *ergo liberi sunt filii* (1): quibus verbis declaravit, se, quod filius esset Regis omnium regum, immunes esse ab omni tributo, et censu: et quoniam eam filius regis immunis est, ipsa quoque ejus familia censetur immunis; ideo Petrus et Apostoli, qui ad familiam Christi, ipsius beneficio, pertinebant, immunes quoque esse debebant: sed de hac re alibi scripsimus copiosius.

4. Sed non quiescit Barclaius, addit enim: « Sed et eos aliorum civium instar principibus subditos existisse, ex ipsorum doctrina et factis apparet: quippe id illis exprobrari non potest, quod Christus Scribis, et Phariseis improperat, aliud eos fecisse, aliud docuisse. Docuerunt autem Christianis subjectionem, et obedientiam, de qua loquimur, regibus et principibus exhibendam: qua de causa Paulus ipse ad Cæsarem appellavit, et jussit Christianos omnes subiectos esse temporali potestati Ethnicorum, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam. »

Respondeo: Apostoli sine dubio non fuerunt similes Phariseorum, qui aliud docebant, aliud faciebant; non ideo de jure subiecti erant instar aliorum civium temporalibus potestatis, cum essent ipsi constituti a Deo principes super omnem terram, ut legimus in Psal. xlv., quamvis enim principatus ille spiritualis esset, non temporalis; tamen verus principatus erat, et temporalis principatu longe nobilior. Porro S. Paulus appellavit ad Cæsarem, ut ad judicem præsidi Judææ, et Hebræorum, qui injuste illum opprimebant: alioqui enim causa illa, quæ spiritualis erat, videlicet de Resurrectione Christi, et caeremoniis legis Mosaicæ, ad principem Ethnicum jure pertinere non poterat. Vide Acta Apostolorum c. xxi., xxiii., xxiv., xxv. et xxvi. Idem vero Paulus ad Rom. xiii. universalem doctrinam tradidit de obedientia inferiorum ad superiores, cum ait: *Omnis animo potestatibus sublimioribus subdita sit*: quam postea doctrinam applicavit in particulari ad obedientiam, quam debent subditi principibus temporalibus; et tandem concludit: *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem* (2). Quare si quis probet, se

non esse jure subditum alicui potestati, non tenebitur hac Apostolica sententia, etiam si forte de facto, vel ad scandalum vitandum subditum illum esse oporteat.

5. Subjungit Barclaius: « Nam quid quidam dicunt, B. Paulum non de potestate temporali sæcularium principum illic loqui, sed de potestate in genere, ut quisque suo superiori obediat, laicus laico, ecclesiasticus ecclesiastico; mera cavillatio est, et responsum viris doctis, ac theologis indignum: nulla siquidem tunc temporis alia, quam politica, et temporalis potestas vulgo ab hominibus agnoscebatur. »

Respondeo: In verbis Apostoli, ut paulo ante diximus, quædam sunt sententiæ generales, quædam particularcs. Quis enim inficiari potest, illam esse sententiam generalem: *Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit?* Item illam: *Non est potestas nisi a Deo?* et illam: *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit?* At Apostolus subjungens: *Nam principes non sunt timori boni operis, sed mali; et infra: Si male egeris, time, non enim sine causa gladium portat: videtur omnino, per sublimiores potestates, intelligi voluisse principes politicos. Ita est, per sublimiores potestates, politicos principes intelligi voluit, sed non solos: maluit enim doctrinam suam Apostolus generalibus verbis concipere, et proponere, ut pluribus prodesset, unde alibi monet, ut filii parentibus obediant; uxores viris, servi dominis; et populi præpositis suis Ecclesiasticis. Nam quod Barclaius dicit, nullam tunc temporis agnitam fuisse vulgo hominibus potestatem, nisi politicam et temporalem; sententia est prorsus indigna homine docto, et jureconsulto. Siquidem notissima semper fuit potestas patria, potestas herilis, potestas maritalis, potestas magistri in discipulis, potestas denique ecclesiastica: quæ omnes potestates a politica (si proprie loqui velimus) aperte distinguuntur. Ac de potestate ecclesiastica, nonne idem Apostolus frequentissime meminit? Certe sic loquitur, II Cor. x: *Nam et si amplius gloriaris fuero de potestate nostra, quam dedit nobis Dominus in ædificationem, et non in destructionem, non erubescam, et c. xiii. Hæc absens scribo, ut non præsens durius agam secundum potestatem, quam Dominus dedit mihi, et ad Hebr. xiii. Obedite præpositis vestris, et subjacete eis* (3).*

6. Addit Barclaius testimonium S. Augustini, in expositione quarundam propositionum epistolæ ad Romanos. Ex quo testimonio colligit Barclaius, primo, Christianæ Religionis professionem non eximere quemquam a temporalis potestatis subiectione. Secundo, Apostolos, et ipsum sanctum Petrum, ethnico Magistratui subiectos fuisse. Tertio, non licuisse primis illis Christianis ab ethnicorum Principum imperio deficere, et alios sibi principes constituere, etiam si vires illis ad perficiendum suppetissent. Quarto, Augustinum intellexisse verba Apostoli de potestate temporali tantum. Quinto, Augustinum seipsum includere in numero eorum, quos Apostolus jubet subiectos esse debere potestatibus temporalibus. Ex quo sequitur, ut etiam Episcopi, et Clerici omnes subditi esse debeant iisdem temporalibus potestatibus. Sexto, duplex esse officium subditorum: unum, ut obediant regi, quando nihil jubet contra Deum; alterum, ut non obediant regi, quando contrarium jubet Deus.

Respondeo: S. Augustinus vere docet Christianæ Religionis professionem non eximere quemquam a temporalis potestatis subiectione: idque rectissime colligit ex verbis Apostoli, neque nos contradicimus. Sed ex hoc non sequitur S. Petrum, et Apostolos cæteros subiectos fuisse de jure temporalibus potestatibus; neque hoc S. Augustinus dicit: nam etiam non eximebat Apostolos ab illa subiectione professio Christianæ Religionis, eximebat tamen Principatus apostolicus, qui sublimior est omni Principatu temporali. An autem licuerit Christianis deficere ab Ethnicis imperatoribus, infra suo loco tractabimus: interim hoc solum dicimus, id non colligi ex verbis Augustini, vel Apostoli: docet enim S. Augustinus ex Apostolo, Christianos debere obedientiam temporalibus principibus, dum videlicet, cum potestate imperant: non autem si a principatu excidant. Utrum autem liceret Christianis imperium ethnicis abrogare, neque Apostolos, neque Augustinus hoc loco definit, illud vero falsum est, S. Augustinum intelligere hunc locum Apostoli de temporali potestate tantum: nusquam enim habetur apud Augustinum, neque apud Apostolum particula, tantum, et nos habemus S. Joannem Chrysostomum cum Theodoro, et Theophilacto, qui exponunt de potestate in genere: et S. Anselmum, qui exponit de potestate Ecclesiastica, et temporali, et S.

Bernardum epistolæ xlii. et clxxxiii. qui exponit etiam de utraque. Quod autem S. Augustinus se ipse numeret inter eos, qui jubentur obedire temporalibus potestatibus: non cogit, ut inde colligamus, Episcopos, et Clericos non esse exemptos a potestate seculari: nam cum dicit: *Cam contemsum es anima, et corpore, quamdiu in hac vita temporalis sumus, etiam rebus temporalibus ad subsidium degendæ hujus vitæ utamur, oportet, nos ex ea parte, quæ ad hanc vitam pertinet subditos esse potestatibus, id est, hominibus res humanas cum aliquo honore administrantibus: ostendit, omnes homines egere legibus, et magistratibus politicis, sine quibus hæc vita tranquille duci non potest. Quomodo autem etiam Nicolaus Papa, in epistolæ ad Michaelem, scribit, ipsos etiam Pontifices uti legibus imperialibus pro cursu rerum temporalium: omnes enim observare debent hujusmodi leges, sed non omnes vi legum ipsarum, sed aliqui vi legum, aliqui vi legum, aliqui vi rationis.*

7. Pergit Barclaius, et ait: « Quid indignius, et iniquius dici potest, quam Principes Christi fidem profitentés duriori jugo pressum iri, quam singulos de multitudine? At privati homines quando in spiritualem Ecclesiam ditionem concedebant, nihil patrimonii, aut juris temporalis amittebant, exceptis rebus illis, quas sponte obtulerant, ut ex Actis Apostolorum patet: similiter ergo, et Principes, ubi Christo nomen dabant, jus suum temporale, imperium dico, et potestatem politicam, integram, et intactam retinebant. »

Respondeo: Privati homines cum in Ecclesiam admittuntur, non amittunt quidem patrimonium, aut alia temporalia jura: possunt tamen per Ecclesiam cogi, ut Parochos suos alant, et, ut Apostolos loquitur, seminantibus spiritualia, concedant, ut carnalia metant; ad quæ ante fidem susceptam minime tenebantur: possunt quoque in ponam variorum criminum, non solum cogi in foro interiore a confessariis, ut elemosynis redimant peccata sua: sed etiam ab Episcopis in foro exteriori mulctari pœna pecuniaria, vel etiam carceribus mancipari, ut ex concilio Trident. sess. xxv. cap. iii. perspicuum est. Pari ratione Principes temporales cum ad familiam Christi veniunt, neque Principatum, neque jurisdictionem suam amittunt; sed subjiuntur ei, quem Christus super familiam suam constituit, ut ab eo regantur, et dirigantur in ea via, quæ ducit ad vitam.

(1) Matth. xvii, 24. — (2) Rom. xiii, 4, 7. — (3) II Cor. x, 8, 40; Heb. xiii, 17.

8. «Nec juvat, addit Barclaius, adversariorum causam, dicere, Apostolos ideo non habuisse temporalem potestatem in sui seculi Principes, qua nondum facti erant Christiani: secundum illud, *Quid enim mihi de iis, qui foris sunt iudicare?* I Corinth. v. Papam vero nunc illam potestatem habere, quia facti sunt Christiani, et filii Ecclesiæ, cujus ipse supremus Princeps, et caput in terris est, atque omnium Christianorum Pater: et rectorum naturæ, et rationis ordinem postulare, ut filius patri, non pater filio subiciatur. Hæc, inquam, adeo nihil ratio est, ut mirum sit, locum ei aliquem a viris doctis datum esse: nam illa subjectio spiritualis, per quam Principes facti sunt filii Papæ, penitus distincta, et separata est a subiectione temporali, ita ut altera alteram non sequatur. Sed quemadmodum Præses, vel Consul interea dum magistratum gerit, potest se in adoptionem alio dare, atque ita in familiam Patris adoptivi, et patriam potestatem transire, cum tamen per illum actum legitimum nec fasces consulares, nec aliud quicquam jure magistratus sibi competens in adoptantem transferat.»

Respondeo: Mirum est quam facile Barclaius de scriptis hominum doctorum pronunciet: cum optimo jure in ipsum retorqueri possit, ejus responsiones atque similitudines, adeo nihili esse, ut vix credibile sit eas auctori suo satisfacere potuisse. Siquidem illa similitudo filio adoptivo, qua tota ejus responsio nititur, nihil omnino facit ad rem: potestas præsidis, sive consulis, non solum distincta et separata sunt; sed etiam prior posteriore inferior est; et si pater potestate patri abutatur, potest per præsidem, sive consulem ac multo magis per regem, et principem corrigi, et in certis casibus potestate sua privari: cum e contrario si præses, aut consul, aut princeps potestate sua politica abutatur, non possit a patre adoptivo, vel etiam naturali pro imperio corrigi, et multo minus potestate sua privari. Jam vero potestas summi Pontificis spiritualis, et supernaturalis, et regia temporali, et terrena potestate sublimior, atque major non debuit conferri cum potestate humana Patris adoptivi erga filium præsidem, aut consulem, id est, cum potestate inferiore erga superiorem: sed cum potestate principis, aut præsidis erga potestatem patriam civium privatorum, id est, cum potestate superiore erga inferiorem. Ex quo sequitur, ut quam-

vis potestas Papæ, et regis distinctæ sint, et separata, et non necessario alia aliam sequatur: tamen cum in eodem Ecclesiæ corpore inveniuntur, potestas Papæ ita eminet, ut regiam potestatem dirigere, et corrigere; non ab illa dirigi, vel corrigi debeat, aut possit. Itaque tota deceptio Barclai in eo posita est, quod spiritualem, et supernaturalem paternitatem summi Pontificis erga reges, et principes Christianos, nihilo sublimiorem esse censuit paternitate humana, et civili hominis privati erga filium adoptivum; quæ manifesta, et puerilis hallucinatio est.

9. «Hunc accedit, inquit Barclaius, quod florente plurimum Republica Christiana tum multitudine credentium, tum sanctimonia Pontificum, tum eruditione, et exemplis Doctorum, atque a malis interim Principibus Christianis vexata, atque jactata, nulla de hoc Principatu, et jurisdictione temporali in Principes sæculares, non dicam expressa, et manifesta declaratio, sed ne levissima quidem menti facta sit.»

Respondeo: Querere possem a Barclai, unde factum sit, quod in testamento veteri tot secula transierint, antequam Pontifex regem deponi, et alium substitui jussit: quod factum est cum Joiada Pontifex Athaliam reginam, non solum deponi, sed et interficere mandavit, et Joas regem substituit IV Regum xi. Item cum post divisionem regni Salomonis in regnum Israel, et regnum Juda, inter reges Israel nullus fuerit pius, sed omnes impii, et idololatæ; cur aliis multis toleratis Propheta Domini unxerit Jehu in regem, et jussit, ut regem Joram, cui fidelitatem juraverat, interficeret: quod ille continuo fecit, et laudatus a Deo fuit, ut habemus IV Reg. ix et x. Responderet, opinor, sic placuisse Deo, cujus judicia inscrutabilia sunt. Eodem igitur modo Ecclesia, quæ spiritu Dei regitur, non semper exerit potestatem suam, sed pro loco, et tempore, ut a Spiritu Christi admonetur, et ducitur. Et quidem primis trecentis annis Ecclesia Christiana, non habuit reges Christianos, nisi paucissimos, ut Lucium in Britannia, et Donaldum in Scotia, qui cum pii essent, non erant causa, cur Ecclesia potestatem suam in illos exerceret. Successerunt postea reges, aut valde pii, et religiosi, ut Constantinus magnus. Constans ejus filius, Jovianus, Valentinianus, Gratianus, Theodosius, Honorius et alii: aut valde impii, et blasphemii, ut Constantinus, Julianus, Va-

lens, Theodoricus, Totila, Gensericus, Hunericus et alii. Erga priores Ecclesia benevolentiam ostendere debuit, non severitatem: erga posteriores, quoniam potentissimi erant, severitatem ostendere nihil profuisset, ideo patientia potius adhibenda fuit, quam auctoritas. Sed cum temporibus Gregorii II Pontificis, Italici populi egre ferrent imperium Leonis Isaurici, hæretici, et persecutoris; et prompti essent ad jugum nefarii principis excutiendum, si Pontifex juberet, vel annueret, tum demum opportunum visum est Apostolicæ Sedi auctoritatem suam exerere; quando videlicet non frustra exereret. Sic etiam non ante Pontifex Zacharias de Childerico rege deponendo, et Pipino ad regnum evehendo cogitavit, quam populus, et Proceres Franci id exspecterent, neque enim prudens consilium Pontificis fuisset, si invidi populo, et proceribus, regem illorum quamvis ineptum, et ignavum exauctorare tentasset. Quod si Barclaius tanti facit silentium annorum septingentorum, cur non majoris facere debemus nos verba, et exempla annorum nongentorum? nam Pontifices, et Scriptores Ecclesiæ prioris temporis, ut non affirmarunt, ita etiam non negarunt, esse in Apostolica sede potestatem aliquam disponendi de temporalibus, in ordine saltem ad spiritualia: Pontifices autem, et scriptores posterioris temporis, discrete pronunciarunt, eam potestatem Ecclesiæ non deesse. Ecclesia certe eadem est, neque adversus eam portæ inferi unquam prævalerunt; neque desunt Ecclesiæ temporis posterioris homines doctrina, et sanctitate illustres. Quare non recte de Ecclesia Christi sentit, qui nihil admittit, nisi quod expresse in veteri Ecclesia scriptum, aut factum esse legit, quasi Ecclesia temporis posterioris, aut desiderit esse Ecclesia, aut facultatem non habeat explicandi, et declarandi, constituendi etiam, et jubendi, quæ ad fidem, et mores Christianos pertinent.

10. Adducit Barclaius S. Gregorium, qui in ep. 61, lib. ii, vocat se famulum indignum imperatoris, et dicit, imperatori coelitus datam esse potestatem super omnes homines: ubi notat illud, omnes, comprehendere etiam Papam, si Papa est homo, et ne quis forte respondeat, S. Gregorium ex humilitate ita esse locutum, citat illud ex S.

Augustino serm. 29, de verbis Apostoli: «Cum humilitatis causa mentiris, si non eras peccator antequam mentireris, mentiendo efficeris, quod evitaveras.» Denique addit verba S. Gregorii, in fine illius epistolæ: «Utrobique ergo quæ debui exolveri, qui et imperatori obedientiam præbui, et pro Deo, quod sensi minime tacui.»

Respondeo: S. Gregorius non solius imperatoris: sed omnium fidelium servum se nominabat, cum initio epistolarum suarum adscriberet, Gregorius servus servorum Dei. Et Joannes Diaconus, lib. iv Vitæ S. Gregorii cap. 58, testatur, a S. Gregorio vocari solitos fratres omnes Sacerdotes, filios, omnes clericos; Dominos, omnes laicos; nec tamen opinor, Barclaius concedet, S. Gregorium omnibus laicis fuisse subjectum. Porro quod scribit S. Gregorius datam fuisse potestatem imperatori coelitus, non significat, imperatoriam potestatem esse immediate a Deo; sed esse a Deo in eo sensu, quo dicit Apostolus, ad Roman. xiii: *Non est potestas nisi a Deo.* Omnis enim potestas a Deo est; sed aliqua immediate, ut Mosis, ut S. Petri, ut S. Pauli: aliqua mediante consensu hominum, ut potestas regum, consulum, tribunorum: nam (ut S. Thomas docet in 2, 2, quæst. 10, art. 10 et quæst. 12, art. 2, dominia, et principatus humani de jure humano sunt, non de jure divino. Quod addit S. Gregorius, super omnes homines, intelligitur super omnes homines romano imperio subditos; alioqui potestas Mauriti imperatoris fuisset etiam super Antipodas, super Garamantas, et Indos, et tamen non fuit super vicinos Persas, vel Scythas, nec super Germanos, aut Francos, aut Hispanos, aut alios innumerabiles: proinde poterat Barclaius omittere illam consecutionem, ergo super Papam, si homo est. Neque mentitus est ex humilitate B. Gregorius, cum servum se dixit eorum, quibus subjectus non erat; servus enim dicitur, qui servit aliorum utilitati, sive id faciat obediendo, sive imperando: nam et Apostolus, servum se fuisse scribit Corinthiorum, super quos tamen potestatem a Christo accepisse se dicit. II Cor iv et xiii. Denique quod attinet ad obedientiam, quam exhibuisse scribit S. Gregorius imperatori; dico eam fuisse coactam, et de facto, non de jure præstitam: nam idem S. Gregorius

(1) Rom. xiii, 1.

in explicatione Psal. ci de Mauritio imperatore scribit hæc verba. In tantum autem sua temeritatis extendit vesaniam, ut caput omnium Ecclesiarum Romanam Ecclesiam sibi vindicet, et in Domina gentium terræ jus potestatis usurpet.

Pergit Barclaius, et exclamat: « O divinum Antistitem, et sententiam nullis non sequentium sæculorum Pontificibus inculcandam. Sed pro numen; quo benigna illa, et humilis confessio a nostris sæculis exulavit; cui paulatim succrevit hæc minax, et fastuosa adversus reges, et imperatores oratio. Nos in supremo justitiæ throno collocati, supremum in omnes reges, et principes universæ terræ, cunctosque populos, gentes, et nationes, non humana, sed divina institutione nobis traditam potestatem obtinentes, declaramus, jubemus, præcipimus etc., quæ verba falsa, et inania, vel ex eo esse patet, quod Papa in principes, et populos infideles, qui multitudine Christianos superant, neque temporalem, neque spiritualem potestatem habeat, ut Bellarminus in libris de Romano Pontifice firmissima ratione ostendit. »

Respondeo: Hanc inanem exclamationem, et humilis confessionis laudationem S. ipse Gregorius refellit in eo privilegio, quod Monasterio S. Medardi concessit, quodque subscriptum ab ipso Gregorio, multisque Episcopis legitur lib. xxii Epistolarum post epistol. 34, in eo siquidem privilegio ita loquitur. Si quis autem regum, antistitem, judicem, vel quarumcumque sæcularium personarum, hujus Apostolicæ auctoritatis, et nostræ præceptionis decreta violaverit, aut contraxerit, vel fratres inquietaverit, vel conturbaverit, aut aliter ordinarit, ejuscumque dignitatis, vel sublimitatis sit, honore suo privetur, et ut Catholicæ fidei depravator, vel sanctæ Dei Ecclesiæ destructor, a consortio Christianitatis, et corpore, et sanguine Domini nostri Jesu Christi sequeretur. Et supra dixerat, auctoritate divina, vice B. Petri Apostolorum Principis se statuere. Iisdem verbis utitur S. Gregorius in alio simili privilegio, quod habetur lib. xi epistol. 10, quæ est ad Senatorem Abbatem. Itaque humilis ille servus servorum Dei eminentiam suæ dignitatis non ignoravit, cum divina auctoritate, vice Principis Apostolorum, omnibus regibus ejuscumque dignitatis, et sublimitatis essent, sub interminatione privationis proprii honoris impe-

rare non timuit, ut præceptionis suæ decreta violare non auderet. Quid igitur est in Bullis Pii V et Sixti V (has enim bullas notat in margine) quas minax, et fastuosas appellat Barclaius, quod non sit in privilegio illo ab humili Gregorio dato? Pius et Sixtus dicunt, potestatem divina institutione sibi traditam: et Gregorius dicit, auctoritate divina se præcipere. Illi dicunt, super omnes reges se potestatem habere: iste dicit, si quis regum, vel quarumcumque sæcularium personarum, etc. Illi dicunt, jubemus, præcipimus: Iste dicit, si quis regum etc., hujus Apostolicæ auctoritatis, et nostræ præceptionis decreta violaverit. At, inquit, verba illa Pii V et Sixti V falsa, et inania esse, vel ex eo patet, quod Papa in principes infideles neque temporalem, neque spiritualem potestatem habet. Respondeo: Si falsa et inania sunt ista verba, multo magis falsa, et inania erunt verba S. Gregorii, in epistol. 61, lib. ii, a Barclai supra citata, et laudata, ubi S. Gregorius dicit, Mauritio imperatori, datam esse a Deo super omnes homines potestatem: constat enim imperatoris Mauritii potestatem non fuisse super omnes homines, cum non fuerit nisi super homines Romano imperio subditos, quod imperium eo tempore ne tertiam quidem hominum partem continebat; quemadmodum igitur verba S. Gregorii de potestate Mauritii super omnes homines, intelligi debent de omnibus hominibus, qui romano imperio subjecti erant: sic etiam verba Pontificum de potestate super omnes reges, et populos, intelligi debent de omnibus regibus, et populis, qui sunt in Ecclesia Catholica, quæ toto terrarum orbe diffusa est: sic enim debere intelligi verba illa, docent verba præcedentia. Pius enim V, in initio Bullæ scribit, unicam esse veram Ecclesiam Dei, eamque totam S. Petro ejusque successoribus esse commissam, atque inde colligit, summum Pontificem potestatem habere super omnes reges, et populos, qui videlicet ad Ecclesiam pertinent, quæ in universo mundo est. Sixtus vero V dicit, sibi curam incumbere Ecclesiarum omnium, populorum, et gentium; ubi non dicit, se habere potestatem in omnes populos et gentes; sed in ecclesias quæ sunt in omnibus populis, et gentibus. Similis locutio invenitur apud S. Bernardum in lib. iii de Consid. cap. 1, ubi dicit, totum orbem terrarum ad curam summi Ponti-

ficis pertinere: « Ita, inquit, tu hæres, et orbis hæreditas » et: « orbe illi exeundum est, qui forte voluerit explorare, quæ non ad tuam pertinent curam »; et tamen ibidem dicit, Papam non esse dominum orbis; sed orbem totum ad eum pertinere, quia debet fideles pascere, eisque cum potestate præesse, et infidelium conversioni studium, et diligentiam adhibere, ut Apostoli faciebant. S. quoque Thomas in. 2. 2. quæst. 12, art. 2, dicit, Papam habere potestatem super fideles, et infideles, qui fidem aliquando susceperunt: non autem super eos, qui fidem nunquam susceperunt, juxta illud Apostoli I Corinth. v. *Quid ad me de his qui foris sunt judicare* (1)? quos auctores, et multos alios ego secutus sum in loco quem Barclaius notavit, videlicet lib. v de Pontifice cap. 2. Neque his repugnat quod supra docuimus cum S. Thoma, posse a Summo Pontifice privari quoscumque infideles a dominio quod habent super fideles: nam etiam si absolute non pertineat ad Pontificem de his qui foris sunt judicare, neque habeat Pontifex in illos ordinariam potestatem, cum ad gregem sibi commendatum non pertineant, nisi in potentia; tamen in ordine ad conservationem fidelium habet a Deo, auctoritatem privandi principes infideles dominio, quod habent super fideles, ut idem S. Thomas docet 2. 2. quæst. 10, art. 10.

Addo postremo, verba Pii V, non esse ita fastuosa, et minacia, ut Barclaius dicit: hæc enim sunt ipsius verba in Bulla excommunicationis Elizabethæ prætensæ Angliæ reginæ: « Regnans in excelsis, cui data est omnis in celo, et in terra potestas, unam sanctam Catholicam, et Apostolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, uni soli in terris, videlicet Apostolorum Principi Petro, Petricæ successori Romano Pontifici, in potestatis plenitudine tradidit gubernandam. Hunc unum super omnes gentes, et omnia regna principem constituit, qui evellat, destruat, dissipet, disperdat, et plantet, et ædificet, ut fidelem populum mutua charitatis nexu constrictum in unitate spiritus contineat, salvumque, et incolumem suo exhibeat Salvatori: quo quidem in munere obeundo, nos ad prædictæ Ecclesiæ gubernacula, Dei benignitate vocati, nullum laborem intermitimus etc. » Et infra: « Il-

lius itaque auctoritate suffulti, qui nos in hoc supremo justitiæ throno (licet tanto oneri impares) voluit collocare, de Apostolicæ potestatis plenitudine declaramus, prædictam Elizabetham hæreticam, et hæreticorum faultricem, eique adhaerentes in prædicitæ anathematis sententiam incurrisse, esseque a Christi corporis unitate precisos: quin etiam ipsam prætenso regni prædicti jure; necnon omni, et quocumque dominio, dignitate, privilegioque privatam etc. » Porro Bulla Sixti V, ita incipit: « Ab immensa æterni regis potentia, B. Petro, ejusque successoribus tradita auctoritas omnes terrenorum Regum, et Principum supereminet potestates, stabilique in petra consistens, nec ullis adversitatibus, vel etiam secundis fluctibus a recto deflexa inconcussa profert in omnes judicia. » Et infra: « Itaque in præcelsis hoc solio, et in plenitudine potestatis, quam ipse rex regum, et Dominus Dominantium, nobis licet indignis, tribuit, constituti auctoritate Dei omnipotentis, ac beatorum Petri et Pauli Apostolorum ejus, et nostræ, ac de venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium consilio, pronunciamus, et declaramus, etc. » Quare sententia quam Barclaius recitat, non habetur ad verbum in Bullis Pii V, vel Sixti V. Sed eam ipse variis ex locis ita construxit, ut ad invidiandam conflandam aptissimum esse judicavit. Omitto cætera, quæ sunt in hoc tertio capite: quia non argumenta, vel rationes; sed maledicta sunt, et convicia adversus Pontifices: illum enim imitari volumus, qui cum malediceretur, non maledicebat; cum pateretur, non comminabatur, I Petri ii.

CAPUT IV.

De falsa causa originis temporalis potestatis Pontificiæ a Barclai assignata.

In quarto capite disserit Barclaius de origine temporalis potestatis pontificiæ: quasi jam exploratum esset, divino jure sola spiritualia ad Summum Pontificem pertinere. Sed quoniam id neque exploratum, neque verum est, facile potuissem totum hoc caput silentio præterire, ut quod ad rem non faciat, vel certe solido fundamento careat. Vide-

(1) I Corinth. V, 12.

nus tamen quid sit, quod hoc loco adfert Barclaius.

« Dux res, inquit, potissimum invenio, quæ ansam Pontificibus tantam potestatem arrogandi videntur præbuisse. Una est ingens ille honor, qui ut par erat, a principibus, et populis Christianis summo animarum Pastori deferebatur, et deferri adhuc debet, atque etiam præjudicata sanctitatis opinio de Sede illa beatorum Apostolorum Petri, et Pauli. » Et infra: « Alteram tantæ jurisdictionis temporalis captandæ ansam præbuit gladius excommunicationis. »

Respondeo: Frustra quærit Barclaius unde tanta potestas Summis Pontificibus accesserit, cum ratio sit in promptu, quam et Doctores communi consensu, et ipsa generalia concilia tradiderunt, summa videlicet spiritualis potestas divinitus collata Apostolo Petro, ejusque successoribus super omnem Ecclesiam, ex ea siquidem manifeste sequitur, ut in ordine ad spiritualia, et vitam æternam, possit Summus Pontifex de temporalibus quoque disponere, ut capite superiore explicatum est. Quod autem Barclaius dicit, ex honore maximo, qui Summis Pontificibus deferebatur, et præjudicata sanctitate illius Sedis, captasse ansam Pontifices arrogandi sibi potestatem temporalem super reges et principes; falsum esse constat ex iis, quæ supra Barclaius ipse scripsit: siquidem honor maximus, et præjudicata sanctitas non defuit primis mille annis, immo tunc maxime viguit: et tamen Barclaius contendit, primum fuisse Gregorium VII, qui sibi potestatem temporalem in reges, et principes usurpavit, post annum millesimum, et septuagesimum ab adventu Salvatoris. Dicit fortasse, primis illis annis fuisse Pontifices optimos, sed postea factos deteriores ad gloriam temporalis imperii aspirare cœpisse. At Gregorius VII vir sanctissimus fuit, nec solum innocentia vite, sed etiam miraculis clarus; ejus rei tot sunt testes, quot scriptores illius temporis, exceptis schismaticis, vel hereticis: quemadmodum etiam Innocentius III. et IV. qui hac potestate præter cæteros usi esse videntur, Pontifices laudatissimi habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporalis regno disponere cœpit: nam et Gregorius primus, et secundus, et alii Pontifices optimi, et laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, ut paulo infra docebimus. Porro excommu-

nicatio est quidem instrumentum, quo Pontifices plerumque uti solent ad coercendas hujus sæculi potestates: sed etiam sine isto instrumento non semel Pontifices maxime de temporalibus dignitatibus pro Ecclesia utilitate, et animarum salute disposerunt; ut cum Zacharias Childericum regem Francorum deponi mandavit, et Pipinum inungi, atque in solum exaltari jussit, et populos ab obedientia, et fidelitate Childerico præstita liberavit: et cum Hadrianus primus Carolo Magno regi Francorum dignitatem Patriatus Romani contulit: et cum Leo III. eundem Carolum, imperatorem Occidentis dixit. Quare verum non est, excommunicationis censuram ansam dedisse Pontificibus, ut potestatem temporalem sibi arrogarent.

Sed placet notare nonnulla, quæ in hoc capite Barclaius non sine magna temeritate effutit.

1. Primum est illud: « Sed hic lector monendus est, sententiam illam omnium vocibus celebratam, excommunicationem omnem esse timendam; cum hac exceptione intelligi debere, extra quam si manifeste constat esse injustam; tunc enim nec curanda, nec timenda est, modo absit ab excommunicato contemptus, et præsumptio. »

Hanc Barclaii doctrinam damnant omnes boni Scriptores, qui distinguunt inter excommunicationem injustam, et nullam: et injustam quidem docent cum S. Gregorio esse timendam; nullam autem, non esse timendam, nisi aliquando ob scandalum, quando videlicet nullitas excommunicationis nota non est. Ac ne singulos Doctores afferre necesse sit, audiamus Martinum Navarrum, qui communem doctrinam hanc esse testatur. In Enchiridio cap. 27. num. 3. sic Navarrus loquitur: Sententia excommunicationis, quantumvis injusta, valet regulariter, et ob id Gregorius in cap. 1. 2. quest. 3. dixit, timendam esse sive justa sit, sive injusta, et infra: Ubi glossa, et ubique Doctores aperte dicunt valere, et ligare excommunicationem injustam, et differre ab ea, quæ est nulla.

2. Alterum est in illis verbis: « Cujus generis excommunicationis habiti sunt. Neque verum est Gregorium VII. fuisse primum, qui de temporalis regno disponere cœpit: nam et Gregorius primus, et secundus, et alii Pontifices optimi, et laudatissimi ante Gregorium VII. hanc potestatem habere se testati sunt, ut paulo infra docebimus. Porro excommu-

nus potestatem habere se testati sunt, ut paulo infra docebimus. Porro excommu-

natur sententia Innocentii IV. lata in Lugdunensi concilio: quæ potest enim major esse temeritas, quam damnare manifeste injustitiam sententiam Summi Pontificis, in generali concilio latam, et omnium consensu probatam?

3. Tertium est in illis verbis: « Et vero Gregorius VII. partim publica offensa Henrici IV. imperatoris, partim privata injuria permotus, id juris dandi, et auferendi regna aperte sibi primus omnium asseruit. »

Atqui falsum omnino est, quod Gregorius VII. primus omnium sibi asseruerit jus dandi, et auferendi regna: jam enim supra numeravimus sex Pontifices, qui ante Gregorium VII. idem fecerunt, videlicet Gregorium primum, Gregorium secundum, Zachariam, Leonem tertium, Gregorium quartum, et Hadrianum secundum. Nam Gregorius primus privilegio supra citato apposuit illa verba: « Si quis autem regum, antistitum, etc. honore suo privetur. » Gregorius secundus imperatorem Leonem Isauricum vectigalibus Italia privavit, teste Zonora, Cedreno, et aliis. Zacharias Childericum a regno deposuit, et Pipinum in regnum exaltavit, testibus Annalibus Francorum antiquissimis, ubi sic legitur: « Data auctoritate sua (Zacharias) jussit Pipinum regem constitui. »

Et infra: « Secundum Romani Pontificis sanctionem Pipinus rex Francorum appellatus est. » Idem dicit Aimoinus, Eginarthus, Lambertus, Regino, Sigebertus, Hermannus Contractus, Marianus Scotus, Abbas Urspergensis, Olho Frigensis et Albertus Chrantzius, quorum verba infra citabimus. Leo tertius a Græcis ad Francos imperium Occidentis transtulit, quod testimoniis historicorum, Pontificum, imperatorum et ipsorum principum electorum probavimus in lib. 1. de Translatione imperii. Gregorius IV. decretorum Francorum, quo Lodovico Pio imperium auferebatur, auctoritate sua rescidit, et imperium Ludovico restituit, ut refert Marianus Scotus lib. III. Chronici, his verbis: « Ludovicus reginam Aquis obviam ei venientem jubente Papa Gregorio accepit: siquidem filii Ludovici non solum imperio patri abrogaverant, sed etiam Juditham uxorem ei ademerant; sed utrumque jubente Gregorio recepit. » Et Paulus Emilius lib. II. de rebus gestis Francorum: « Lugduni, inquit, concilium Episcoporum, quo Ludovici imperatoris filii contraxerant, habitum, imperium patri abrogatum, quod

decretum mox a Gregorio Pontifice Maximo rescissum est. » Denique Hadrianus secundus plus ducentis annis Gregorio septimo antiquior, cum accepisset, imperium Ludovici junioris imperatoris a Carolo Calvo rege armis tentari, scripsit ad Carolum minaces litteras, teste Antonio lib. V. cap. 24. qui sic ait: In epistolis Papæ continebatur, ut regnum quondam Lotharii, quod Ludovico imperatori spirituali ejus filio, hæreditario ei jure debebatur, et quod ad eum post mortem ejusdem Lotharii rediit, vel homines in eo degentes, mortalium nullus invaderet, nullus commoveret, nullus ad se conaretur inflectere: quod si quis præsumeret, non solum per suæ auctoritatis ministerium infirmaretur, verum etiam vinculis anathematis obligatus nomine Christianitatis privatus, cum Diabolo omnino loqueretur. »

4. Quartum est in verbis sequentibus: Verum enim nihil aliud Gregorius eo facto quam cruentas, et furiosas tragedias excitavit, nec infelicitur destinata vi, et armis prohibitus perfecti. »

Hoc quoque falsum esse notissimum est, quoniam cruentas, et furiosas tragedias non Gregorii decretum, sed Henrici inobedientia peperit: et quod potissimum optavit Gregorius, ut videlicet investituras Episcoporum de manibus laicorum eriperet, partim per se, partim per successores omnino perfecti. Siquidem Gregorii sententiam, et decretum confirmarunt omnes ejus successores, Victor tertius, Urbanus secundus, Paschalis secundus, Gelasius secundus, et Calixtus secundus, cujus temporis imperatoribus cedentibus pax inter Sacerdotium, et regnum facta est: sic enim scribit Abbas Urspergensis in Chronico anni 1122: « Ipse in cujus manu cor regis est, omnem animositatem Augusti sub Apostolicæ reverentiæ obedientiam, causa matris Ecclesiæ etiam ultra spem plurimum inflexit, » etc. Vide totum locum.

5. Quintum, et ultimum est in illis verbis, ubi magnifice laudat Hosium episcopum Cordubensem, quem vocat virum magnum et nobilissimum Confessorem: atque ex ejus sententia constare dicit, Ecclesiam primis temporibus, neque temporalem potestatem in principes habuisse, neque habere se credidisse: ac ne quidem ob hæresim, quod crimen gravissimum et perniciosissimum est.

Sed nos Hosium virum magnum aliquando fuisse scimus, sed turpissime postea la-

psum in Arianam hæresim non ignoramus. Id enim tradit Athanasius in epist. ad solitariam vitam agentes, et in Apologia secunda; Hilarius in lib. de Synodis; Epiphanius hæresi 73; Sebadius in libro contra Arianos; Sulpitius lib. II. Sacræ historiæ; Socrates lib. II. cap. 26; Sozomenus lib. IV. cap. 5; Vigilus Martyr, in lib. V. adversus Eutychem; denique Isidorus de viris illustribus in Gregorio Betico. Deinde Hosius quantumvis numquam lapsus fuisset, tamen non tanti faciendus est ab hominibus Catholicis, ut antepanator concilii generalibus, non uni, sed multis, et Doctoribus omnibus initio a nobis citatis, qui communi consensu docent, propter hæresim posse a Summo Pontifice principes deponi, ac principatu privari. Adde postremo verba Hosii nihil omnino adversus communem sententiam facere. Quid enim ille dixit? non licere Pontifici imperium gerere, ut neque imperatoribus Pontificatum. Sed etiam si Pontifex imperium non gerat, potest tamen per ipsam pontificalem potestatem imperatorem hæreticum ab Ecclesia arcere, ac ne Ecclesiæ noceat, imperium illi abrogare. Neque enim Zacharias rex erat, et potuit tamen regem deponere; neque Leo III. imperator erat, et tamen imperium ab una gente ad aliam transferre potuit. Imo si Papa rex aut imperator esset, non potest imperiali, aut regia potestate imperatorem aut regem deponere, quia par in parem non habet imperium: proinde quod facit Papa, facit Apostolica, id est, suprema spirituali potestate, ut Christi Vicarius, non ut Princeps terrenus. Ex his apparet quantum officiat luminis mentis pravus propriæ opinionis affectus: Barclaius enim amore captus opinionis suæ in verbis Hosii perspicue se id videre existimavit, cujus nos ne vestigium quidem cernimus.

CAPUT V.

De potestate in temporalia, quam indirecte theologi summo Pontifici tribuunt.

In quinto capite Barclaius explosa (ut ipse dicit) Canonistarum, et Bozii sententia, aggrreditur refutare sententiam Theologorum, qui dicunt Papam habere potestatem in temporalia indirecte. Sed antequam ad ejus

argumenta refellenda accedam, explicabo, breviter quid intelligamus per voces illas directe et indirecte; et quis sit auctor earum vocum. Igitur per voces directe, et indirecte, non intelligimus, ut aliqui per jocum dicunt, potestatem spirituales esse in Pontifice directe, id est, juste, et legitime; temporalem autem indirecte, id est, injuste, et usurpative; sed potestatem Pontificiam per se, et proprie spirituales esse, et ideo directe respicere, ut objectum suum primarium, spiritualia negotia; sed indirecte, id est, per ordinem ad spiritualia, reductive, et per necessariam consequentiam, ut sic loquamur, respicere temporalia, ut objectum secundarium, ad quod non convertitur hæc spiritualis potestas, nisi in casu, ut loquitur Innocentius tertius, in cap. Per venerabilem, Qui filii sunt legitimi: « In aliis, inquit, regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercemus »: quomodo etiam loquitur sanctus Bernardus, in lib. I. de Consideratione, cap. 5. « Sed, inquit, aliud est incidenter excurrere in ista (temporalia negotia) causa quidem urgente; aliud vero ultro incumbere istis, tamquam magnis dignisque tali. » Porro auctorem hanc vocum habemus Innocentium IV. Pontificem doctissimum. Is enim explicans, cap. Novit, de Judiciis, Paragr., de feudo, dicit, Pontificem directe non judicare de fœdis, seorsus autem indirecte ratione peccati. Eadem distinctione utitur Joannes de Torrecremata, Thomas Cajetanus, Petrus de Palude, Durandus, Franciscus Victoria, Dominicus a Soto, Martinus Ledesmius, Jacobus Simanca, Antonius Cordubensis, Martinus Navarrus, Ludovicus Molina, et alii.

Venio nunc ad argumenta Barclaii. Primum adfert argumentum, quo ego fueram usus adversus eos, qui potestatem Pontificis, simul pontificiam, et regiam, spirituales, et temporales esse volebant, reges autem temporales, non tam esse reges, quam executores pontificiæ potestatis, et voluntatis. Argumentum meum hoc fuit: Potestas regum terrenorum est a Deo, ut confitentur ipsimet Pontifices: S. Leo, epist. 38. ad Martianum; sanctus Gelasius, in epist. ad Anastasium; sanctus Gregorius, lib. II. epist. 61. Nicolaus, in epist. ad Michaellem: ergo vel potest summus Pontifex tollere executionem administrationis a regibus, et imperatoribus tamquam summus ipse rex, et imperator, vel non potest; si potest ergo est major rex

Christo, cum possit auferre, quod Christus dedit; si non potest, ergo non habet vere potestatem regiam in ipsos reges, et imperatores. Hoc argumentum ita retorquet Barclaius adversus meam, et Theologorum cæterorum sententiam.

1. « Aut potest summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directe, vel indirecte auferre regibus, et imperatoribus regna, atque imperia, aliisque conferre; aut non potest: si potest, ergo est aliquo modo major Deo, quia quod Deus dedit, ipse auferit: minor enim vel par auferre non potest, quod a majore, vel æquali concessum est, ac ne Vicarius quidem ejus, qui concessit sine expresso Domini mandato (ne quis nobis reponat, Papam tamquam Christi Vicarium id facere, cum ipse nullum de ea re mandatum neque expressum, neque tacitum accepisse inveniat); si non potest, ergo falsum est, quod dicunt, eum habere summam potestatem indirecte disponendi de omnibus rebus temporalibus Christianorum, et deponendi de solio reges, et imperatores, aliosque in eorum locum suffiendi. » Hæc Barclaius.

Respondeo: Cum diximus ex Pontificum sententia regum terrenorum potestatem esse a Deo, non intelligimus, esse a Deo immediate, quomodo est a Deo potestas summi Pontificis; sed esse a Deo, quia Deus voluit esse in genere humano politicum regimen; et ideo instinctum quandam naturalem dedit hominibus, ut elegant sibi Magistratus a quibus regantur: et præterea voluit Deus regimen politicum esse distinctum ab Ecclesiastico, ut expresse docuit Nicolaus Papa, in epist. ad Michaellem; et post eum Innocentius, in cap. Solitæ, de majorit. et obedient. et ante utrumque Gelasius, in epist. ad Anastasium. Ex his perspicuum est argumentum meum solidum esse, et argumentum Barclaii omnino infirmum: nam si in summo Pontifice esset potestas spiritualis, et temporalis directe, et esset Pontifex rex mundi, ut est Pontifex Ecclesiæ universæ, et reges cæteri essent meri executores temporalis jurisdictionis; certe posset Pontifex pro arbitrio suo privare quoslibet reges administratione, et executione jurisdictionis temporalis; et hoc modo posset tollere regimen politicum, vel confundere cum Ecclesiastico: et esset major Christo, cum posset tollere, vel confundere potestates, quas ille voluit esse, et esse distinctas. At si in summo Pontifice ponatur potestas spiritualis

tantum directe, et temporalis indirecte, id est, in ordine solum ad spiritualia; non sequitur, posse Pontificem tollere, vel confundere politicum regimen, sed solum sequitur, posse Pontificem per spirituales, atque Apostolicam eminentissimam suam potestatem dirigere et corrigere potestatem politicam, eamque, si opus sit ad finem spirituales, uni Principi adimere, et alteri conferre. Atque ut respondeamus in forma ad argumentum, cum ille dicit: Aut potest summus Pontifex aliquo modo, hoc est, directe, vel indirecte auferre regibus, et imperatoribus regna, atque imperia aliisque conferre, aut non potest; respondeo, potest; cum ille colligit, si potest, ergo est aliquo modo major Deo, quia quod Deus dedit, ipse auferit: neque consecutionem, nam Deus non dedit immediate regum huic aut illi; sed dicitur potestas regum esse a Deo, quia Deus voluit esse inter homines potestatem politicam, eamque distinctam ab Ecclesiastica: proinde cum Summus Pontifex transfert regnum ab uno ad alium, non tollit quod Deus dedit, sed ordinat, et dirigit: et quemadmodum Deus dat regna hominibus mediante consensu, et consilio hominum; et potest, ac solet ea mutare et transferre de gente in gentem, mediante consilio et consensu eorumdem hominum: ita potest majore ratione ea mutare, et transferre propter finem spirituales per Vicarium suum generalem, quem constituit super totam familiam suam. At, inquit Barclaius, iste Vicarius non habet mandatum Domini, neque expressum, neque tacitum. Immo habet expressum, sed in genere: eo quidem ipso quod factus est Pastor gregis totius, et præpositus toti familiæ, et caput vice Christi totius corporis Ecclesiæ, intelligitur habere mandatum regendi, et dirigendi, et corrigendi omnes oves totius gregis; omnes conservos, qui sunt in familia; et omnia membra, quæ sunt in corpore: neque excipiuntur imperatores, et reges, nisi velint excipi a numero ovium Christi, et servorum Christi, et membrorum corporis Christi.

2. Adfert deinde Barclaius alterum argumentum, quod ego proposui adversus eorum sententiam, qui tribuunt Summo Pontifici potestatem temporalem directe in omnia regna mundi: illudque retorquere conatur adversus meam, et aliorum Theologorum sententiam de potestate temporali indirecte, id est, in ordine ad spiritualia, sic autem loquitur:

« Sed aliud longe efficacissimum, quod ex eodem Bellarmini libro, et capite supra retulimus, hoc loco ad institutum nostrum optimo jure in hunc modum adaptabimus. Si verum est, Papam habere potestatem indirecte disponendi de rebus temporalibus omnium Christianorum, aut eam habere jure divino, aut jure humano; si jure divino, deberet id constare ex Scripturis, aut certe ex Apostolorum traditione: ex Scripturis nihil habemus, nisi datas Pontifici claves regni cœlorum: de clavibus regni terrarum nulla mentio fit: traditionem Apostolorum nullam adversarii proferunt. »

Respondeo: Habet Summus Pontifex jure divino potestatem disponendi de rebus temporalibus Christianorum in ordine ad finem spirituales. Id vero constat ex Scripturis; nam in clavibus regni cœlorum Apostolo Petro, pro se, et successoribus traditis, Matth. XVI. non intelliguntur quidem claves regni terrarum, de quibus nulla mentio facta est in Evangelio, quia non erat necessarium, ut Summus Princeps Ecclesiæ simul esset monarcha temporalis hujus mundi: sed intelligitur potestas disponendi de temporalibus, quatenus ea jurant ad aperiendum fidelibus regnum cœlorum, vel impediunt atque obstant, ne fidelibus aperiatur regnum cœlorum.

3. « At, objicit Barlaeus, Quod si dixerint neque expresso Dei verbo, neque traditione Apostolorum ad hujus potestatis confirmationem opus esse; cum indirecte tantum, et ex quadam sequela Pontifici competat, tamquam inseparabilis quadam accessio, et appendix potestatis illius spiritualis, qua superemphaticum Pastor in omnes Christiani gregis oves præditus est. Nos rursus ab eis petemus aliquod ejus accessionis, et conjunctionis testimonium ex Scripturis, vel traditione Apostolorum. »

Respondeo: Jam dixi, potestatem, de qua loquimur, haberi expresse in Scripturis, sed generatim, non in particulari; in illo videlicet cap. XVI. Matth. *Tibi dabo claves Regni cœlorum*, et Joan. XXI. *Pasce oves meas* (1): atque ex isdem istis testimoniis divinis colligi particularem illam accessionem, et conjunctionem potestatis disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia, ut non semel explicatum est. Neque verum est quod Barlaeus subjungit, hanc tantam potestatem tum a

Christo, tum ab Apostolis eorum successoribus alto silentio in Ecclesia tot sæculis fuisse prætermittam. Nam a Christo satis aperte significata est in locis citatis: et ab Apostolo etiam indicata, I Corinth. VI. cum ait: *Nescitis, quia et Angelos judicabimus? quanto magis secularia* (2)? et a successoribus Apostolorum Petri, et Pauli, Romanis videlicet Pontificibus, re ipsa demonstrata est in depositione regum, et imperatorum, jam inde ab anno Domini septingentesimo nam ante illud tempus, vel defuit necessitas, vel opportunitas.

4. « Objicit rursus Barlaeus: Si utraque potestas ab altera: spiritualis scilicet a temporalis, et e contra, separari possit, locus erit sententiæ, qua quod directe fieri non permittitur, id nec indirecte fieri statuit: ita enim prudentes definierunt, quoties aliquid directe fieri prohibetur, id nec indirecte quidem, sive per consequentiam fieri posse; nisi id quod prohibitum est, sequatur necessario ad aliud jure permissum, ita ut permissum sine prohibito non possit procedere, et nisi (ut cum Jureconsulo dicam l. 5. §. generaliter, de donatione inter vir. et uxor.) utriusque causa ita commixta sit, ut separari non possit. Unde eum, qui solus rem alienare non potest, ne credere quidem posse liti super ea motæ concluditur, juxta Panorm. in cap. dudum. 54. de elect. et cap. cum pridem, de pact. quod nimirum oblique, et indirecte hoc modo rem alienaret. Si igitur Papa, quatenus Papa nullam temporalem jurisdictionem directe habet in Christianos, quod illi concedunt, superiore juris sententiæ effici videtur, eum ne indirecte quidem habere posse. Quapropter ut suam hominibus sententiam persuadeant, debent ex Scripturis, aut Apostolorum traditionibus testimonium proferre, vel saltem docere, temporalem potestatem de qua loquuntur ita conjunctam esse cum spirituali, ut ab ea divelli, et separari, ut, inquam, spiritualis sine ea consistere nullo modo possit: quod quoniam præstare nequiverunt, nihil nisi opiniones incertas sunt sequuti, et rationes que non satis videntur concludere quod assumunt. »

Respondeo: De conjunctione et separatione Ecclesiasticæ potestatis, et politicæ, duplex potest esse quæstio; una: An possit Ecclesiastica potestas esse sine politica, ita

ut nullus in Ecclesia sit princeps politicus; et contra: An possit potestas politica inveniri in aliqua gente, ubi nullus sit Praelatus ecclesiasticus; et hoc modo concedimus posse inveniri has potestates omnino separatas: primis enim temporibus Ecclesiæ fuit in terris Ecclesia sine ullo principe temporali Christiano, et fuerunt eodem tempore, et sunt etiam nunc aliqua regna infidelium, ubi nulli sunt Praelati Ecclesiastici. Altera quæstio esse potest: An possit dari summa potestas Ecclesiastica, sive spiritualis, quæ non habeat aliquo modo annexam potestatem disponendi de temporalibus in ordine ad spiritualia: et hoc modo negamus posse dari potestatem summam ecclesiasticam, sive spirituales, quæ non habeat annexam potestatem temporalem aliquo modo, id est, in ordine ad spiritualia. Nam etiam illo tempore, quo nulli erant in Ecclesia Principes temporales, potuit Princeps Ecclesiasticus jubere fidelibus, ut de bonis temporalibus alerent ministrorum Sacramentorum: item, ut fideles dirimerent inter se lites civiles, et non adirent pro his rebus tribunalia infidelium: quorum utrumque docet Apostolus in priore ad Corinth. cap. VI. et IX. Potuit quoque Ecclesia non tolerare super se Principem infidelem, si is avertere conaretur fideles a cultu veri Dei, ut S. Thomas docet in 2. 2. q. 10. art. 10. Denique illo tempore deerat usus potestatis hujus in principes, quia nulli erant: sed potestas ipsa non deerat: aliud enim est potestas, aliud usus potestatis. Itaque fundamentum Barlaei de separatione harum potestatum omnino corruit, et eo ruente ruit totum ædificium argumentorum ipsius. Nam quod adducit ex jure civili, et canonico non facit ad rem, quia non admittimus separari posse omnino potestatem spirituales a temporali; et contrarium pro competo habemus; idque ex testimonio Scripturæ, et praxi Ecclesiæ. Barlaeus autem assumit tamquam certa, et concessa, nos destituti testimonio Scripturæ, et potestates illas nullo modo esse conjunctas: quæ nemo nostrum concedit; imo etiam falsa esse contendimus. Accedit præterea, quod quando in Ecclesia sunt principes temporales, ut post primos ducentes, vel trecentos annos semper fuerunt: tunc potestas ecclesiastica, et politica conjunctæ sunt adhuc stictiore vinculo; quoniam princeps politicus subjectus est principi spirituali; ut filius patri, et membrum capiti. Si quidem

respublica politica, et spiritualis unam Ecclesiam faciunt, non duas: et illius unius Ecclesiæ caput est Vicarius Christi, Petrique successor. Quare si quid valerent argumenta Barlaei pro principibus qui fidem Christi nunquam susceperunt, quod tamen non admittimus; certe pro principibus Christianis, aut qui Christiani aliquando fuerunt, nihil prorsus valet. Sed de hac re plura suo loco dicenda sunt.

CAPUT VI.

Cur primis septingentis annis Summi Pontifices non deposuerunt reges hæreticos, vel apostatas.

In 6. cap. Barlaeus producit tamquam argumentum insolubile, quod neque usus, neque exemplum, neque mentio ulla talis Pontificiæ potestatis annis circiter mille in Ecclesia fuerit: cum multi interea principes Christiani impie, crudeliter, perverse, et magno Ecclesiæ detrimento regnis, atque imperiis abuterentur. Deinde adfert solutionem ad hoc suum argumentum, quam ante annos viginti ad argumentum simile dedit Franciscus Romulus in Responso ad Apologiam, quæ falso Catholica inscribuntur: et eam solutionem in toto capite, et sequentibus usque ad duodecim proluxe admodum, et magnis clamoribus odiosissime refellere nititur, ut in his sex capitulis non jureconsultum, aut theologum disputatorem; sed tragicum declamatozem agere voluerit. Quare adscribam hoc loco responsoem integram Francisci Romuli, ut eam Barlaeus refert, deinde respondebo ad singulas partes Barlaeianæ confutationis. Sic igitur loquitur Franciscus Romulus in Apologia cap. 8:

« Jam vero quod quarto loco adversarius objicit de majorum nostrorum consuetudine, qui Principes multos hæreticos passi sunt, ut Constantium, et Valentem, Arianos; Anastasium Euthychianum; Heraclium Monothelitam, et si qui sunt alii, ad rem nihil facit; neque enim Ecclesia temere, et inconsiderate potestate sua debet abuti. Porro non raro accidit, ut tanta sit quorundam regum cum improbitate, ac severità junctâ potentia, ut Ecclesiastica censura, neque ad eos coercendos quicquam prosit, et Catho-

(1) Matth. XVI. 19; Joan. XXI. 19. — (2) I Corinth. VI. 5.